

Ad V — Broj tolikih auktora daje mišljenju onu izvanjsku vjerojatnost; a i njihovi razlozi nisu bez osnova i opravdana temelja, pa se može pripustiti praktična vjerojatnost mišljenju o malenkosti stvari u euharistijskom postu, tj. da preći nezatno vrijeme ili uzeti nezatnu tvar kao hranu ne znači tešku povredu zakona.

I ako ima neki opravdani razlog, kao u našem slučaju, da je prvi petak i da gospođa više ne može čekati, možemo se mirne duše poslužiti epikejom dobre Majke Crkve koja želi da što je moguće šira mogućnost bude otvorena da svi mogu opsluživati ovaj zakon o primanju sv. Euharistije.

Karlo Nola

II. »VELIKO OBEĆANJE« I KONAČNA USTRAJNOST

Radi se o »Velikom obećanju« Srca Isusova. Drži se da je to obećanje upućeno sv. Margariti Mariji Alacoque. Ono sadrži dužnost: za devet neprekidnih petaka, prvih u mjesecu, stupiti k sv. Pričesti. Sadrži i obećanje kao nagradu: »Moje Srce u onom posljednjem času — smrti — služiti će im kao sigurno utočište.« To znači: Tko bude prakticirao tu pobožnu praksu primiti će kao nagradu konačnu, milosnu ustrajnost. Pobožnik prema Srcu Isusovu, koji udovolji toj želji, neće se izgubiti.

Lako je postaviti mnoge upite u vezi toga Obećanja. Je li dopušteno sumnjati u autentičnost te izjave? Je li dovoljno reći da se tim obećanjem pobožnost jedino topla preporuča? Neki misle da se tim riječima naglasuje jedino korist te pobožnosti. Drugi opet misle da nagrada nije obećana radi pobožnosti devet petaka nego radi primanja sv. Pričesti, koja se traži kao dio te pobožnosti. Neki misle da je posve logično ustvrditi da nagrada za one koji obavljaju tu pobožnost mora biti promatrana u sklopu njihova života. Ne smije se njen ishod odvajati od podudaranja njihova življenja s kršćanskim načelima. Konačno: sve se mora postaviti u ovisnost s Providnošću, sa suverenom Božjom voljom.

ODGOVOR

Prije svega odstranimo svaku natruhu supersticije ili praznovjerja. A praznovjerje se može uvući s više strana. Tako je neki znak praznovjerja ako se od spomenute pobožnosti čeka učinak kao »ex opere operato«, bez osvrta na život i kršćansko življenje onih koji obavljaju tu pobožnost. To bi bila uvreda kršćanstvu, uvreda Bogu. Falsifikat kršćanstva.

Slično bi upao u neku vrst praznovjerja onaj koji bi svu važnost polagao u broj devet, kao da ishod obećanja ovisi poglavito ako se ispuni devet, jer je devet a ne deset ili osam. Brojem devet kao takvim se ne časti Bog. Od toga se ne može očekivati ploda. Od broja devet, koliko je upravo devet, ne ovisi nadnaravni ishod konačne, milosne ustrajnosti. Uostalom, Rimaska Sinoda potiče na pobožnost prema Srcu Isusovu u prvi petak svakog mjeseca.¹ Gdjegod je neki čin kao uzrok neprimjeren učinku za kojim se teži, dru-

1. »Prima cuiusvis mensis feria sexta foveatur et sacra communio et pia supplicatio, quae HORA SANCTA nuncupatur . . . »PRIMA ROM. SYNODUS, Rim 1960, br. 534, § 2., str. 207 — Veliko Obećanje traži da se primi sv. Pričest »les neuf premiers vendredis du mois«. Vidi DTC, III, st. 331.

gim riječima: očekivati od čina učinak koji mu ne pripada ni po kojem zakonu — znači prelaziti na područje praznovjerja.

1) Nije opravdano sumnjati u autentičnost obećanja. Za tu sumnju nema dovoljno razloga. Uostalom, pobožnost prvih petaka u čast Srca Isusova je činjenica. Vrlo raširena i draga pobožnost. Činjenica se ne može uništiti. Blagonaklonost Crkve prema toj pobožnosti također je jasna činjenica. Dosljedno, sumnja ne može riješiti ništa.

Neki opravdavaju svoju sumnju time, što ista sv. Margarita piše da je čula riječi obećanja »ako se ne vara« — »si, ne se trompe«. U zbilji svaki-dajšnjice možda je pobožnost malo modificirana ali je u biti ostala ista. Sjetimo se, da je Benedikt XV u dekretu kanonizacije sv. Margarite naveo riječi Velikog Obećanja. Time je iskazana čast, priznanje i preporuka sadržaju istog obećanja.

Zbiljska teškoća može se naći u riječima Tridentskog Sabora. Auktorsativno je rečeno da neka nitko ne smatra sebe apsolutno sigurnim u pitanju konačne, milosne ustrajnosti (Denz 1566.). Ta spoznaja mora ostati tajnom. Poznata ostaje samo Bogu. Kako se može uskladiti sadržaj Velikog Obećanja prema kojemu pobožnici prvih petaka »neće umrijeti u nemilost« i pečat tajne na istini konačne ustrajnosti kako ga postavlja Tridentski?

Objava sv. Margariti predstavlja područje posebnih objava. Upućena je posebnoj osobi. Objava je međutim, prešla u kršćanski, katolički svijet. Postala je velikom činjenicom u nizu raznih pobožnosti. Crkva je pobožnost odobrila — iako je rečeno gore, da oblik te pobožnosti nije uvijek onaj kakvim ga je zacrtala sv. Margarita.

Iz ovoga se mogu izvesti ovi zaključci: prvi, spomenuta objava ne sadrži ništa protiv vjere i morala; drugo, pobožnost se opravdano prihvaća; ima razloga da se ne samo ne smatra praznovjerjem nego da se smatra plodonosnom, Bogu i Crkvi ugodnom; treće, pobožnost, koliko je uvjetovana tim obećanjem, dovoljno je da bude prihvaćena »fide humana«, vjerom kako se prakticira i među ljudima; četvrto, objava, iako upućena privatnoj osobi, ne smije se prezirati.²

Neki teolozi idu dalje. Tridentski Sabor ne isključuje mogućnost, da netko privatno primi od Boga obećanje da će ustrajati u milosti do smrti. Tako u sess. VI kan. 16. (Denz 1566.). Pretpostavimo da netko uviđa vrijednost dokaza kojima se otkriva božansko porijeklo te objave. Zar je nemoguće da Bog i danas privatne objave potkrijepi takvim dokazima? U tom slučaju nema zapreke da se ta činjenica prihvati i »fide divina.«³ Tim se vjerskim pristankom prihvaćaju istine od Boga objavljene ali od Crkve još ne predložene na vjerovanje.

Dopustimo da se privatne objave mogu smatrat predmetom sumnje, još više, da se mogu i zaniijekati ako ima razloga da se zaniječu.⁴ U ovom našem slučaju tih razloga nema. Objava očitovana sv. Margariti, spada u one objave koje je Crkva poslije duga i zrela promišljanja dopustila da postanu pobožnom praksom vjernika. Ipak ne tvrdimo da je Crkva u tome nepogrešiva.

2. NOLDIN, *De Praeceptis fidel.*, num. 32; MERKELBACH, *Summa Th. Mor.*, sv. I, br. 674;

3. FANFANI, nav. dj. sv. II, br. 7, dub. III.

4. NOLDIN, nov. dj. br. 32.

»Crkva nije izrekla svoj definitivni sud o privatnim objavama, prema tome ne opstoji nepogrešiv sud.«⁵

2) Je li dovoljno reći da objava, očitovana sv. Margariti, uključuje samo preporuke te pobožnosti kao vrlo korisne za spas duše? — Tako bi htjeli neki, zadovoljni s minimumom, kojim se vrijednost objave smanjuje na vrlo neznan stupanj.

Činjenica je da je pobožnost ušla u popis službenih pobožnosti. Postala je komponentom one bitne strukture pobožnog života kršćana u naše doba. Ta se pobožnost uvodi na poticaj Crkvenog Učiteljstva. Podržava se duhom revnosti dobrih kršćana. Općenita je istina da se pobožnost prema Srcu Isusovu razvila upravo prigodom tih objava sv. Margariti u XVII st.

Nije dovoljno reći da je pobožnost samo korisna za spas duše. Pobožnost uključuje nešto posebno. Ona ima svoju specifičnu vrijednost. Zašto? Jer je njezin sadržaj određen, predmet posebne intervencije Crkve. Mora se naći i neka uzročna veza između te pobožnosti i konačne ustrajnosti. Ako ne dopustimo da opstoji ta veza, zanijekali smo i objavi istinitost i pobožnosti posebnu vrijednost. Bog se ne šali kad obećaje nešto posebna. Bog nije nevjeran. To znači da je Bog spreman izvršiti svoje obećanje prema onomu koji bude obavljao tu pobožnost. Ostaje pitanje: dokle se to Božje obećanje proteže?

3) Može li se vrijednost te pobožnosti svesti jedino na primanje sv. Pričesti? — Time bi se sadržaj Velikog Obećanja suzio. Vrijednost pobožnosti bi se smanjila, te od specifične vrijednosti obećanja i pobožnosti ne bi ostalo skoro ništa.

Budimo uvjereni da je i Božje obećanje kao neka vrst osiguranja. Povijest iznosi da je nekim svetim dušama dano obećanje da će ustrajati u milosti ako budu nosili skapular, ili ako budu ostali u Redu. I ovdje se radi o tome da Božansko Srce obećaje posebnu pomoć na času smrti, uz uvjet da se prakticira ta pobožnost prvih petaka u čast istog Božanskog Srca. Božansko Srce smatra sebe obaveznim da blagohotno ispuni obećanje te bude na osobit način sklon onima koji ispune to obećanje. Pobožnost, kako je objavljena, uključuje ne samo primanje sv. Pričesti nego i to da se ta Pričest prima na dan prvih (devet) petaka. Želja je precizno izražena. Tko je ispuni dokazati će posluš, odanost, ljubav prema Božanskom Srcu. Ono zato obećaje i posebnu nagradu.

Očito je, dakle, da se ne smije ta pobožnost skraćivati. Tko bi je sveo na samu sv. Pričest, odnosno svu snagu postavio u primanju sv. Pričesti, oduzeo bi od Velikog Obećanja jedan, ne doista bitni, ali svakako integralni dio, a taj je da osim primanja Pričesti ta pobožnost bude obavljena u određene dane.

4) Dolazimo do najglavnije točke. Obećanje se ne smije shvatiti maksimalno. Niti se integralno shvaćen kršćanski život smije odijeliti od obavljanja te pobožnosti. Kako može očekivati blagodati od te pobožnosti onaj koji bi primio sv. Pričest nedostojno? Kako bi mogao računati da će mu Božansko Srce doista biti sigurnim utočištem na času smrti onaj koji bi htio jeftino zaraditi nebo te, oslanjajući se na to obećanje, u isto vrijeme slobodnije živio?

5. BENEDIKT XIV, *de servorum dei Beatificatione*, II, 32, 11; SCHULTES, *de Ecclesia*, Parisiis 1925, str. 332.

Pretjerano je reći da je obavljanje te pobožnosti »vozna karta za raj«. Niti je razborito utvrditi da se tom pobožnošću »osigurava vječno spasenje«. K tome još neki se ne boje utvrditi da je dovoljno samo jedanput obaviti tu pobožnost. Kao da ta pobožnost donosi garanciju konačne ustrajnosti, što nije skopčano s nijednom drugom pobožnošću ni činom kršćanske religije, odnosno Katoličke Crkve.

Ne zaboravimo da je čovjek sve do svoje smrti sposoban prevariti, izdati. Do zadnjeg trenutka života čovjek ostaje samoodrediv, sposoban prihvatiti što je odbio, odbiti što je prihvatio. Time je, donekle, sudbina vječne sreće ili nesreće u njegovim nestalnim rukama. Nema za čovjeka automatske ustrajnosti. Čovjek ne može apelirati na »pravo« konačne ustrajnosti.

Ni osiguravajuća društva među ljudima ne dijele premije na slijepo. Po trebno je ispitati da nije možda bilo prijevare sa strane osiguranika. Tko bi isplatio obećanu premiju osiguranja kuće prije nego ustanovi da li je ili nije dolozno podmetnut požar? Premija može izostati.

Posve logično moramo izreći sud o osiguranju posebne zaštite Srca Isusova na času smrti za one koji budu obavljali pobožnost prvih petaka. Pravi pobožnik će uvijek biti prožet strahom da ne izgubi obećanu milost. I za pobožnike prvih petaka vrijedi opomena sv. Pavla: »Sa strahom i drhtanjem radite na svom spasenju« (Fil 2,12). Ova opomena sv. Pavla ni u kojem slučaju ne smije biti proglašena bespredmetnom. Sigurnost je kod pobožnika prvih petaka veća, ali nije apsolutna. Istaknimo još: ta sigurnost uvijek ovisi i o vjerskom životu na drugim područjima kršćanskog življenja — da li je revno, dosljedno, ili nije.

A sjetimo se još jednog neophodno nužnog pogleda na ovu pobožnost. Svi darovi Božje dobrote prema ljudima ovise o planovima Providnosti, tako i dar konačne ustrajnosti. Sve se odvija prema vječnom planu Providnosti. Interesi kraljestva nebeskoga ostaju uvijek na prvom mjestu. Tajna vječnog izbora ostaje uvijek na snazi (Rim 8,29—30). Nijedna molitva niti pobožnost vjernika nije toliko moćna da bi mogla promijeniti vječne Božje odredbe. Kada bi čovjek mogao mijenjati Božje planove, značilo bi da je Bog o čovjeku ovisan. U tom slučaju čovjek bi uzeo u svoje ruke tajnu vječne sreće, a Bog bi postao čovjeku podložan i promjenljiv.⁶

Pretpostavimo ovog ili onog kršćanina koji je obavio pobožnosti prvih petaka kako Božansko Srce traži. Kršćanin je dao sve od sebe. Postigao je ustrajnost. Pitamo: zar taj plod ustrajnosti nije u prvom planu plod milosti Božje? Milost Božja je to i savršeno obavljanje pobožnosti i ta konačna ustrajnost. I s te strane, dakle, neka vjernik ne očekuje glavni plod ili uspjeh od sebe nego od dobrote i vjernosti Božje.

Zaključak: Svi koji obavljaju ovu pobožnost neka budu ispunjeni naročitom nadom da će Božansko Srce ispuniti svoje obećanje. Neka stvaraju najčišću nakanu. Neka revno ispunjavaju sve uvjete. Kada dađu od sebe sve što mogu i što moraju — neka budu predani Providnosti. Oni sa svoje strane ne mogu i ne smiju apsolutnom sigurnošću, neizostavno računati na konačnu

6. SV. TOMA piše: »Valent igitur orationes, non quasi ordinem aeternae dispositionis immutantes, sed quasi sub tali ordine etiam ipsae existentes«. Nikada se vječna odredba ne mijenja, iako se može promijeniti pojedini vremeniti učinak tih odredaba. C. *Gentes*, III, pogl. 96.

ustrainost.⁷ Ako im savjest ne predbacuje nikakav nedostatak u obavljanju te pobožnosti neka se sjete riječi sv. Pavla: »Moja mi savjest ne predbacuje ništa, ali nijesam zbog toga opravdan. Moj je sudac Gospodin« (I Kor 4, 4).

Dr. J. Kuničić

III. BRAČNA PLODNOST I AGENEZIJSKA METODA

Ovaj casus postavlja se u vezi publikacije jedne brošure koja se javno oglašuje i prodaje.¹ U njoj se iznosi tumačenje biblijskog teksta o obavezi brojne djece. Postavljaju se razna pitanja. Ima li oslonca tumačenje izdavača te brošurice? Pod čiju kompetenciju spada objavljivanje tehničkog aspekta Ogino-Knausove metode? Ako duhovna vlast objavljuje taj tehnički aspekt agenzijske metode u obliku grafikona — ne znači li to nehotice umučivati na praksu hotične neplodnosti? Ima već primjera ili slučajeva da za publikacijom nose i oni koji nijesu u braku, jer smatraju da podaci izneseni u brošuri izlaze iz pera potpuno kompetentnih stručnjaka. Što se tiče kršćanskih bračnih drugova pitanje se postavlja ovako: zar se može pretpostavljati da su i oni toliko kršćanski odgojeni da će dobro i savjesno izvagnuti uvjete pod kojima može biti dopuštena primjena Ogino-Knausove metode, ili će radije posizati za grafikonima te u njima gledati neku vrst umutstva i dopuštenja da se i bez dovoljna razloga služe tom metodom? U jednu riječ: nije li publikacija brošure povod da se odustaje od brojne djece?

ODGOVOR

Jasno su izrečene programatske riječi: »Sve, što ćete ovdje čitati, temelji se jedino i isključivo na Božjem zakonu«. Sve, dakle, izneseno u brošuri izražava Božju volju. Sve što se iznosi u brošuri nameće se savjestima, i po tom tumačenju Božjeg zakona »moraju se ravnati svi oni, koji žele stupiti u bračnu vezu« (str. 7).

1. **Tumačenje biblijskog teksta.** Svakome mora biti poznato da samo Crkva može iznositi autentično tumačenje sv. Pisma. Za doktrinalno i znanstveno tumačenje sv. Pisma nijesu prvotno kompetentni filolozi niti historičari nego bibliste-teolozi. To znanstveno tumačenje sv. Pisma mora se osnivati na tekstu i držati se zakona biblijske hermeneutike. Po tim zakonima iznosi se smisao teksta kako ga iznosi Crkva. Osim Crkvenog Učiteljstva, i u vezi s njim, treba se osvrutati na analogiju vjere, na direktive sv. Stolice u pojedinim pitanjima, na tumačenje uvaženih autora. Ako bi neko tumačio sv. Pismo tako da mu tekst sv. Pisma služi kao jedino i najviše pravilo — upao bi u modernističku zabludu.²

Potrebno je, prije svega, točno precizirati kako se neka tvrdnja ili tumačenje temelji na Božjem zakonu. To može biti u negativnom smislu — samo koliko mu se ne protivi; može biti u pozitivnom smislu — koliko to tumače-

7. LUMBRERAS, Casus, Madrid-Rim, 1960, sv. II, str. 112. Auktor je ovaj slučaj riješio kratko i potpuno ispravno.

1. Riječ bračnim drugovima — izdao Biskupski Ordinarijat Đakovo, 1963.

2. Zakletva proti modernizmu, Denz. br. 3546.